



Силабус курсу Бюджетна система

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Спеціальність – 071 Облік і оподаткування
Освітньо-професійна програма – «Облік і оподаткування»

Рік навчання: II, Семестр: IV

Кількість кредитів: 4. Мова викладання: українська

Керівник курсу

ППП

кандидат економічних наук, доцент
Сидор Ірина Петрівна

Контактна інформація irunasudor@gmail.com, +380678124191

Опис дисципліни

Дисципліна «Бюджетна система» належить до блоку обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування. Дисципліна спрямована на формування теоретичних знань щодо сутності та призначення бюджету держави як інструменту регулювання соціально-економічних процесів, особливостей організації і функціонування бюджетної системи, діагностування її стану, формування і реалізації бюджетної політики, здійснення фіскального регулювання, організації бюджетного процесу на державному і місцевому рівнях, використання сучасних технологій бюджетування, управління бюджетними ресурсами та набуття практичних навичок використання одержаних знань для обґрунтування складних професійних рішень і вирішення проблем під час професійної діяльності в умовах невизначеності, ризиків та динамічних змін у сфері публічних фінансів.

Структура курсу

№ п/п	Тема	Результати навчання	Завдання
4/4	Сутність, призначення і роль бюджету держави	Знати бюджетну термінологію, розуміти соціально-економічну сутність бюджету, призначення та роль як інструменту державного регулювання у забезпеченні сталого розвитку держави, знати складові частини бюджету.	Тести, питання
2/2	Бюджетна політика як інструмент сталого розвитку держави	Знати засади формування та реалізації бюджетної політики, розуміти дію фінансових методів, інструментів, важелів, особливості формування і функціонування механізму реалізації бюджетної політики; розуміти принципи, методи та інструменти фіскального регулювання.	Тести, питання
2/2	Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування	Виявляти причини, оцінювати наслідки виникнення бюджетного дефіциту й шукати джерела його фінансування.	Тести, питання

2/2	Бюджетна система та засади її побудови	Знати механізм та розуміти особливості функціонування бюджетної системи, володіти методичним інструментарієм діагностики її стану, вміти виявляти проблеми функціонування державного та місцевих бюджетів, бюджетні ризики та оцінювати їхній вплив; демонструвати навички обґрунтування рішень щодо нейтралізації негативної дії бюджетних ризиків та визначення тенденцій функціонування бюджетної системи в контексті реформування публічних фінансів.	Тести, питання, практичні завдання
4/4	Бюджетний процес: теоретичні та організаційні засади	Знати організаційні засади, послідовність стадій та способи забезпечення прозорості бюджетного процесу, методи залучення громадськості до бюджетного процесу.	Тести, питання
2/2	Технології бюджетування	Вміти застосовувати сучасні технології бюджетування у бюджетному процесі на державному та місцевому рівнях та інструменти інклюзивного, проектного і транспарентного підходів під час управління бюджетними ресурсами.	Тести, питання, завдання для ситуативного моделювання
2/2	Організація та методика здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства	Знати бюджетне законодавство, володіти методичним інструментарієм здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства.	Тести, питання, практичні завдання
2/2	Система доходів бюджету	Розуміти соціально-економічну сутність та знати класифікацію доходів бюджету, здатність аналізувати та планувати доходи державного і місцевих бюджетів України; пропонувати обґрунтовані рішення щодо формування бюджетних ресурсів.	Тести, питання, практичні завдання
2/2	Міжбюджетні відносини та система міжбюджетних трансфертів	Здатність виявляти й аналізувати причини фіскальних дисбалансів, розраховувати міжбюджетні трансферти та володіти інструментарієм здійснення бюджетного регулювання.	Тести, питання, практичні завдання
2/2	Система видатків бюджету	Розуміти соціально-економічну сутність та знати класифікацію видатків бюджету, здатність аналізувати та планувати видатки державного і місцевих бюджетів України; пропонувати обґрунтовані рішення щодо використання бюджетних ресурсів.	Тести, питання, практичні завдання
2/2	Видатки бюджетів на реалізацію управлінської та	Знати функціональне призначення, особливості планування та здійснення видатків бюджетів на реалізацію управлінської та оборонної функцій	Тести, питання, практичні

	оборонної функцій держави	держави, вміти здійснювати їх аналіз.	завдання
2/2	Видатки бюджетів на реалізацію соціальної та економічної функцій держави	Знати функціональне призначення, особливості планування та здійснення видатків бюджетів на реалізацію соціальної та економічної функцій держави, вміти здійснювати їх аналіз.	Тести, питання, практичні завдання
2/2	Витрати бюджетів, пов'язані з управлінням державним та місцевим боргом	Знати функціональне призначення, особливості планування та здійснення витрат бюджетів, пов'язаних з управлінням державним та місцевим боргом, вміти здійснювати їх аналіз.	Тести, питання, практичні завдання

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бюджетна система: підручник за ред. д. е. н., професора В. Г. Дем'янишина, д. е. н., професора О. П. Кириленко та д. е. н., професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 626 с.
2. Бюджетна система у таблицях і схемах: навчальний посібник для студ. першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Лободіна З. М., Сидор І. П., Дем'янюк А. В.; Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 280 с.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/245616>
4. Возняк Г., Жеребило І. Імперативи впливу публічних фінансів на розвиток соціальної сфери: теоретико-методологічні аспекти дослідження. *Світ фінансів*. 2023. Випуск 2. С. 80-94.
5. Горин В. П. Фінансовий механізм забезпечення суспільного добробуту: теоретична концептуалізація та проблеми функціонування: Монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020 516 с.
6. Дзюблюк О. Теоретичні аспекти координації монетарної і фіскальної політики як необхідної умови забезпечення макрофінансової стабільності. *Світ фінансів*. 2024. Випуск 2. С. 8-27.
7. Дем'янишин В., Лободіна З., Горин В., Дем'янишин В. Методологічні підходи до дослідження державних фінансових ресурсів та фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах реформування управління публічними фінансами. *Світ фінансів*. 2023. № 1 (74). С. 31-47.
8. Державний фінансовий контроль у публічному управлінні: навч. посібник. / Колектив авторів; за ред. В. М. Русіна та Б. С. Шулюк. Тернопіль: Вектор, 2018. – 214 с.
9. Десятник О., Крисоватий А., Птащенко О. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні. *Світ фінансів*. 2023. Випуск 3. С. 21-34.
10. Забаштаський М. М., Сидор І. П. Державно-приватне партнерство у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку територіальних громад *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 6. С. 18-23.
11. Казначеська система: підручник / за наук. Ред.. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого, д.е.н., проф.. О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 364 с.
12. Карпишн Н. І., Сидор І. П. Фінансування медичних послуг: досвід зарубіжних країн і України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 8. С. 9-14.
13. Кирилеко О. П., Малиняк Б. С., Письменний В. В., Русін В. М. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади: навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. Київ: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.
14. Кізима Т., Лободіна З., Кізима А. Інвестування заощаджень домогосподарств у контексті впливу на функціонування публічних фінансів в умовах війни. *Світ фінансів*. 2023. Випуск 4. С. 52-67.
15. Кнейслер О., Спасів Н., Кізима Т. Фінанси об'єднаних територіальних громад у

фінансовій системі України. *Світ фінансів*. 2020. Вип. 1 (60). С. 8-19.

16. Коваль С. Л., Сидор І. П. Роль місцевих бюджетів у забезпеченні соціально-економічного розвитку територіальної громади в умовах війни та у повоєнний період. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 96-102.

17. Коваль С. Л., Сидор І. П. Фінансове забезпечення банківських послуг. *Агросвіт*. 2020. № 15. С. 30-35.

18. Круп'як І., Круп'як Л. Управління державним боргом України в контексті збалансування економічного розвитку. *Світ фінансів*. 2024. Випуск 1 (78). С. 74-84.

19. Лободіна З. М. Бюджетний механізм: концептуальні засади та перспективи модернізації: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 412 с.

20. Макогон В.Д., Адаменко І.П. Державні та муніципальні фінанси в умовах економічних перетворень. *Економічний вісник університету*. 2020. Вип. 46. С. 177-183.

21. Муніципальні фінанси: навч. посіб. / за ред.: О. П. Кириленко. Тернопіль: Астон, 2015. 360 с.

22. Петрушка О. В., Сидор І. П. Корпоративні та індивідуальні пенсійні програми: особливості практичної реалізації. *Регіональна економіка та управління*. 2019. № 3 (25). С. 47-50.

23. Податковий кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-16>

24. Публічні фінанси : навч. посіб. / за ред.. д.е.н. проф. Кириленко О. П. Тернопіль: Вектор, 2018. 294 с.

25. Сидор І., Денисюк Т. Державне пенсійне страхування в Україні: виклики сучасності та напрями реформування. *Світ фінансів*. 2022. № 1. С. 22-35.

26. Сидор І., Карпишин Н. Місцеве оподаткування у контексті фінансового забезпечення суспільних послуг. *Ефективна економіка*. 2020. № 9. <http://www.economy.naka.com.ua/?op=1&z=8182>

27. Сидор І. П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 32. С. 363-370.

28. Сидор І. П., Петрушка О. В. Моніторинг формування зовнішнього державного боргу України. *Фінансовий простір*. 2019. № 3 (35). С. 178-191.

29. Сидор І. П., Петрушка О. В. Внутрішній аудит в системі надання послуг з державного пенсійного страхування. *Ефективна економіка*. 2022. № 12. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/892/902>

30. Сидор І. П., Трусова Н. В. Освітня субвенція в контексті регулювання міжбюджетних відносин в Україні. Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій: Монографія / За ред. Л. Гур'янової, В. Цибакової; Братислава – Харків: ВШЕМ – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 188 с. (С. 86-96).

31. Сидор І. П., Коваль С. Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137.

32. Тулай О. І. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 416 с.

33. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.

34. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: моногр. / за ред.. д.е.н., проф. Кириленко О. П. та д.е.н., проф. Тулай О. І. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 414 с.

35. Хомутеко А. В. Державний контроль ефективності управління державними фінансами України. *Економіка та держава*. 2020. №2. С. 48-56.

36. Чеберяко О., Лещенко І. Особливості фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в умовах воєнного стану. *Світ фінансів*. 2024. Випуск 1 (78). С. 98-110.

37. Dubrovia N., Neubauerova E., Fabuš M., Tulai O. The evaluation of indices of public finance distribution on central and local levels for EU countries. *Journal of European Economy*. 2019. № 4. P. 454-465.

38. Kizyma T., Lobodina Z., Khamyha Yu. Fraud with financial resources of the state: types and effect on the shadow economy. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. №2 (29). P. 355-36.

39. Kizyma T.O., Lobodina Z.M., Kizyma A.Ya. Optimization of budget funds expenditures on organization of the state activity. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. Vol.

2. №5. P. 183-190.

40. Kozareznko L., Petrushenko Y. Tulai O. Innovation in public finance management of sustainable human development activities. *Marketing and Management of Innovations*. 2018. № 4. P. 191–202.

41. Musgrave R. A. Economics of Fiscal Federalism. Public Finance in a Democratic Society: Coll. Papers. Vol. 2. Brighton, U.K. : Wheatsheaf Books Ltd, 1986. P. 33–41.

42. Modern tendencies of fiscal policy in European economic space : Monograph ; edited by Doctor of Economics, Prof. Andriy Krysovaty. Ternopil: TNEU, 2017. 388 p.

43. Pigou A. C. The Economics of Welfare. St. Martin's Street, London, 1932. URL: <http://oll.libertyfund.org/titles/1410>.

44. Samuelson P. A. A diagrammatic exposition of a theory of public expenditure. *Review of Economics and Statistics*. 1955. № 4. P. 350–356.

45. Samuelson P. A. The Pure Theory of Public Expenditure. *Review of Economics and Statistics*. 1954. № 4. P. 387–399.

46. Tulai O., Petrushenko Y., Glova J., Sydor I., Ponomarenko O. The impact of decentralization on the financial support of regional development. *Investment Management and Financial Innovations*. 2019. Vol. 16, Issue 4. P. 1-15.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
2. Ціна держави – проєкт CASE Україна. URL: <https://cost.ua/>
3. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>
4. Бюджети територіальних громад. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Бюджетна система» визначається як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10 %	10%	10 %	5 %	15 %	40 %
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен

Оцінка за поточне опитування визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за теми 1– 5 на 1– 7 практичних заняттях	Колоквіум за темами 1– 5 навчального курсу, відповідь оцінюється індивідуально за шкалою від 1 до 100 балів	Оцінка за поточне опитування визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за теми 6– 12 на 8– 15 практичних заняттях	Модульна робота, яка охоплює теми 6 –12. Тестові завдання (5 тестів по 10 бали за тест) – макс. 50 балів. 2 теоретичні питання – макс. 50 балів.	Оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час виконання двох завдань тренінгу	Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих за виконання завдань блоку 1 і 2.	Письмова робота, яка охоплює теми 1 –12. Тестові завдання (10 тестів по 3 бали за тест) – макс. 30 балів, 2 теоретичні питання по 35 балів макс. 70 балів.
---	---	---	--	---	---	--

Форми і критерії оцінювання **Поточне опитування під час заняття:**

Оцінка за поточне опитування визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій та шляхом виконання завдань в системі Moodle в поза аудиторний час.

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Модульний контроль:

Модульний контроль 1 (колоквіум)

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

65–74 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

60–65 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань.

Модульний контроль 2

Модульна робота – вид контролю, при якому оцінюється засвоєння здобувачем теоретичного та практичного матеріалу. Модульна робота включає:

5 тестових завдань, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 10 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів

2 теоретичні питання (по 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів):

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст, характерні риси.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Тренінг:

Модуль «Тренінг» визначається як сума балів, отриманих під час тренінгу.

Аналітична робота:

30–21 балів – у повному обсязі та правильно відображено джерела доходів, правильно структуровано витрати; проведено оцінку стану бюджетної системи та окремо бюджету територіальної громади за вибором студента, запропоновано способи підвищення доходів/скорочення видатків бюджету територіальної громади та обґрунтовано пропозиції;

20–11 балів – відображено основні джерела доходів, структуровано основні витрати; виведено баланс, запропоновано способи підвищення доходів/зниження витрат та обґрунтовано пропозиції, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–10 балів – фрагментарно відображено джерела доходів та витрат, без аргументації напрямів оптимізації доходів бюджету.

Вміння презентувати результати:

20–15 балів – проявляє активність у дискусіях, вміння працювати в групі, аргументовано презентує результати

14–10 балів – проявляє активність у дискусіях та презентує результати, допускаючи при цьому окремі неточності та помилки

9–1 балів – в цілому презентує отримані результати, але без глибокого всебічного аналізу та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки

Самостійна робота:

Модуль «Самостійна робота» визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за обидві складові (блок 1 (теоретичний) і блок 2 практичний):

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, здобувач на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, здобувач належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; здобувач припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; здобувач не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Екзамен

Екзамен – вид підсумкового контролю, при якому оцінюється засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання. Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 3 бали, що в підсумку дає максимально 30 балів;

теоретичного (проблемного) питання: 2 теоретичних питання, за відповідь на які студент може отримати від 0 до 70 балів (від 0 до 35 балів за 1 питання):

21–35 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

0–20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)